

Juris Smaļinskis. Prezentācijas “Dabisko zālāju izmantošanas iespējas tūrismā un potenciāls” kopsavilkums Dabas aizsardzības pārvaldes vadītā LIFE+ projekta „Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma” seminārā Dabisko zālāju apsaimniekošana un aizsardzība: mērķi un vadlīnijas, Sigulda, 2013.gada 13.decembris.

Dabisko zālāju izmantošanas iespējas tūrismā un potenciāls

Dabiskie zālāji kā tūrisma objekts, kā tūrisma objektu pievienotā vērtība, kā tūrisma objektu pievilcības palielināšana? Ko tūrists var iesākt pļavā, ganībā vai ar pļavu, ganību?

Labie piemēri – sk. prezentāciju (pielikumā, pp *Sigulda_zalaji1_publica.ppt* 21. – 26. slajds).

Kādam tūristam tie varētu interesēt? (vietējam, ārzemju, tikai ekotūristam?). Vai tādi vispār Latvijā ir?

Šis būtu jādefinē kā ļoti šauras tūristu nišas interešu loks, kas saistīts ar zālāju ekosistēmām un tajās mītošo sugu kopumu. Un tas nav īpaši būtiski, - kā mēs šos tūristus saucam – par dabas, aktīvajiem vai ekotūristiem. Līdzšinējā pieredze rāda, ka vietējais tūrists visdrīzāk nebūs gatavs „maksāt” par „pliku zālāju” kā tūrisma objektu. Ja zālājs ir vieta vai resurss, uz kura bāzes tiek radīts tūrisma produkts un minētajā teritorijā ir arī cita ar tūrismu saistītā atbalstošā infrastruktūra (naktsmītnes, ēdināšana, dabas takas, gidi), tad šādi produkti nākotnē varētu būt pieprasīti, atkarībā no produkta fokusa un mērķauditorijas (ārstniecības augi un to pielietojums veselības uzlabošanā, augu produktu degustācijas, augu izmantošana pirts procedūrās u.c.). Konkurētspējīgāki būs tādi produkti, kur tiks izmantotas dažādas cilvēka maņas (t.sk. garša – degustācijas), vides interpretācija un modernās tehnoloģijas.

Ārvalstu tūristu niša ir lielāka (kopējā statistikā – neliela), taču vietējam uzņēmējam vienam pašam to ir ļoti grūti sasniegt. Ar ārvalstu tūristu uzņemšanu ir saistītas arī tādas aktuālas problēmas kā vietas pieejamība (ceļu stāvoklis, sabiedriskā transporta neesamība u.c.), informācijas pieejamība (t.sk. dažādās valodās), komunikācijas iespējas (valodu barjera, moderno komunikācijas līdzekļu (skaips, e - pasts, sociālie tīkli) ierobežota lietošana no vietējo uzņēmēju puses.

Katrā ziņā zālāju izmantošana tūrismā nevar būt pamata nodarbošanās, bet tikai „blakus” piedāvājums kādam citam piedāvājumu kompleksam (naktsmītnes, ēdināšana).

Pieredze Latvijā: iekļauti kādās dabas takās? Ir saikne ar pirts lietām, medus popularizēšanu, ārstniecības augiem? Gulēšanu siena gubā? Smaržīgas siena cisas?

Latvijā zālāji kā biotopi ir izmantoti vairākās dabas takās – sk. *Sigulda_zalaji1_publica.ppt* 12. – 18. slajds.

Kāda līdz šim bijusi tūrisma cilvēku interese par biotopiem (dzīvotnēm, ekosistēmām?) Piem., purva taka ķemerās ļoti populāra, vai ir (vair ir vispār tam potenciāls?) kaut kas analogs pļavām (Randu pļavas?)?

Juris Smaļinskis. Prezentācijas “Dabisko zālāju izmantošanas iespējas tūrismā un potenciāls” kopsavilkums Dabas aizsardzības pārvaldes vadītā LIFE+ projekta „Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma” seminārā Dabisko zālāju apsaimniekošana un aizsardzība: mērķi un vadlīnijas, Sigulda, 2013.gada 13.decembris.

Šobrīd, neapšaubāmi, vienas no populārākajām dabas takām ir purvu laipas – Cenas, Ķemeru (līderis apmeklētāju skaita ziņā) u.c. Ķemeru laipu popularitāte skaidrojama gan ar tuvumu Latvijas galvas pilsētai, gan ar atraktīvajiem skatiem uz purva ainavu un ezeriņu labirintiem. Tomēr jāatzīmē, ka zālāji ar savu vizuālo pievilcību nespēj konkurēt ar purvu skatiem. To apskatei nav nepieciešami torņi, kas ir viena no dabas taku pievilcībām. Turklāt, zālāji (atšķirībā no purva) ir skatāmi salīdzinoši īsu gada periodu, kas norāda uz šādu vietu izteikto sezonalitāti, ja zālājs tiek izmantots kā tūrisma produkts.

Lauku ceļotājam kāda pieredze?

„Lauku ceļotājs” ir sagatavojis izglītojoši informatīvu un ilustrētu materiālu – sugu noteicēju tūrisma uzņēmējiem un ceļotājiem – „Botāniskais ceļvedis” un līdzīga satura izdevumu, kur mežs (t.sk. botāniskās vērtības, sugas, biotopi) ir apskatīts kā vienota ekosistēma. Ja kāda organizācija varētu izdot „Pļavu ceļvedi”, - tas būtu tikai loģisks turpinājums uzsāktai izdevumu sērijai. Sk. arī atbildi uz pēdējo jautājumu.

Ja potenciāls ir, kas pietrūkst, lai to realizētu? Kā trūkumus aizpildīt?

Potenciāls, kā jau minēts ir, taču mērķauditorija salīdzinoši neliela. Viss atkarīgs no konkrētā produkta, kādā veidā zālājs tiek integrēts produktā un uz ko ir fokuss – izziņa, veselība, rekreācija vai cits.

Ja ģenerāli, tad pietrūkst:

- Zināšanas par zālāju ekosistēmām kopumā un to atsevišķiem elementiem – sugām;
- Idejas, inovatīvas pieejas;
- Konkrētu precedentu nelielais īpatsvars (labie piemēri);
- Pakalpojumu trūkums vietās, kur ir izveidota dabas vērošanai domātā infrastruktūra (tūristiem nav iespējams atstāt naudu par pakalpojumiem).

Vai zināmi kādi labi piemēri no citām valstīm?

Pasaules praksē ir atrodami piemēri, kur uz vietējās floras bāzes tiek radīts tūrisma produkts – gidu vadīti botāniskie maršruti, takas u.c. Lielākoties šādi produkti ir tajās valstīs un klimatiskajās joslās, kur ir ne tikai liela augu, bet arī to formu un krāsu dažādība un daudzveidība.

Juris Smaļinskis. Prezentācijas “Dabisko zālāju izmantošanas iespējas tūrismā un potenciāls” kopsavilkums Dabas aizsardzības pārvaldes vadītā LIFE+ projekta „Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma” seminārā Dabisko zālāju apsaimniekošana un aizsardzība: mērķi un vadlīnijas, Sigulda, 2013.gada 13.decembris.

Arī „Lauku ceļotājs” ir izveidojis botāniskās tūres dažādos Latvijas reģionos, taču pieprasījums pēc tām ir ļoti neliels. Vietējie tūristi šos maršrutus var izdrukāt no „Lauku ceļotāja” mājas lapas un doties tajos paši. Informāciju par maršrutiem sk. http://www.celotajs.lv/cont/tour/tours/botanic_lv.html.

Citu valstu pieredze plaši atrodama internetā, ierakstot googlī attiecīgus atslēgas vārdus. Bieži piedāvātas ir orhideju tūres, piemēram, - <http://naturehimalayas.com/botanicaltours.html>.

Vai tūrisma nozare var dot kādu ieguldījumu zālāju biotopu aizsardzības (saglabāšanas) veicināšanā?

Tūrisms šajā kontekstā drīzāk ir jāvērtē kā resursus patērējoša nozare. Taču „Lauku ceļotāja” piemērs, rāda, ka ar tūrismu saistītos pasākumos (produkts, maršruti, informatīvie materiāli) var iekļaut gan klientus (tūristus), gan tūrisma uzņēmējus izglītojošus aspektus, kas šajā gadījumā var būt nākotnē saistīti ar zālāju izmantošanu un konkrētiem labajiem piemēriem.

Vai ir pieejami kādi finansiāli resursi, programmas pļavu īpašniekiem, kur tie varētu pieteikt savu ideju pļavas uzturēt, izmantot savā tūrisma biznesā?

Šobrīd ar tūrismu saistītās jomās nav šādas programmas. Zālājus var „iesaistīt” tikai netiešā veidā, ja tie ir daļa no kāda lielāka tūrisma maršruta, tūrisma produkta, izglītojoši – informatīva ceļveža u.tml.

Ko ieteiktu apsaimniekošanas vadlīnijām un ko ieteiktu aizsardzības programmai?

Sk. pielikumu (Word formāts), kas tapis kā semināra darba grupas rezultāts.

Vai bija kādas labas lietas zālāju kontekstā *Lauku ceļotāja* sadarbības projektā ar Dabas aizsardzības pārvaldi par tūrismu *Natura 2000* vietās?

LLTA „Lauku ceļotājs” ir izveidojuši datu bāzi – izglītojošu informācijas vietni savā mājas lapā www.celotajs.lv, kur ir īsi, tūrisma mērķauditorijai pēc iespējas saprotamākā valodā aprakstītas tās *NATURA 2000* teritorijas, kas šobrīd tiek izmantotas kā tūrisma resursi. Sk. http://www.celotajs.lv/cont/wrth/natura2000_lv.html. Zālājiem nozīmīgās vietas atsevišķi nav izceltas, jo tāds nebija sākotnējais informācijas sagatavošanas mērķis. Taču iekļautas vietas, kur ir ar zālājiem (pļavām) nozīmīgas teritorijas – Randu pļavas, Engures dabas parks, Gudnieku kadiķu audze u.c.

Asociācija 20 gadu darbības laikā ir izdevusi ap 50 dažādu informatīvu izdevumus – katalogus, tūrisma ceļvežus, kartes u.c., kuros ir īpaši uzsvērta ilgtspējīga tūrisma ideja dabas resursu izmantošanā un dažādu tūrisma spēlētāju izglītošanā.

Sagatavoja Juris Smaļinskis